

La encuesta

¿Está de acuerdo en que se permita la presencia de perros en algunas playas?

Puede participar en las encuestas de la semana en nuestra edición digital www.ultimahora.es/menorca. Los resultados de las encuestas se pueden consultar en la edición digital

CARTES REPUBLICANES

Mercedes Núñez-Paquita Colomer

JOSEP
PORTELLA
COLL

Mercedes Núñez Targa va néixer a Barcelona el 1911. Paquita Colomer va néixer a Carcassonne el 1943. Mercedes era filla de família acomodada de comerciants. Paquita va ser filla de les follies del segle XX.

Mercedes rep una educació superior i aviat entra en ambients culturals i artístics de la capital. L'any 1934, fa feina com a secretària de Pablo Neruda, que llavors era cònsol de Xile a Barcelona. La jove és també tesorera del Club Femení d'Esports, que s'ha fundat el 1928 i en el que ens trobarem amb les germanes Cánovas Zamorano, que han arribat de Menorca. El 1934, Mercedes ingressa a l'Ateneu Enciclopèdic Popular, que era també un centre d'agitació política. Al mateix temps entra a Amics del Sol, que promou activitats relacionades amb el gaudi de la naturalesa... i tot aquest procés de compromís aboca amb el seu ingrés a la Joventut Socialista Unificada, porta d'un accés posterior al PSUC. Durant la guerra Núñez Targa fa feina a les oficines centrals del partit, a la Casa Milà (La Pedrera), on també trobem els menorquins Ruiz Ponsetí i Jordi Benejam.

Quan cau la República a Barcelona, Mercedes no marxa a l'exili amb els milers i milers de refugiats, sinó que parteix cap a La Corunya, amb una encomana del Partit Comunista: organitzar el PC en la clandestinitat, a Galícia. Ella hi va, però rere seu també parteixen agents de la DGS, que coneixen les seves tresques. El novembre de 1939 és detinguda a La Corunya i traslladada a la presó de dones de Betanzos, per tornar de nou a una presó de la capital. El març de 1940 la duen a la presó de Ventas (Madrid). La detenció de Mercedes no ha estat aïllada, sinó que s'emmarcava en una ofensiva contra el reconstituït PCE al nord (Pamplona, Bilbao, Donosti, Santander, Gijón, Oviedo, La Corunya), amb 120 persones preses. Totes elles passen pel mateix judici sumaríssim que té lloc el 25 d'octubre de 1940. La sentència dicta deu penes de mort. Mercedes és condemnada a 12 anys i un dia. Un error administratiu la posa en llibertat el 21 de gener de 1942 i obté autorització per fixar residència a Barcelona. Sentint-se novament controlada, el juliol de 1942 creua els Pirineus cap a França, en una França ja ocupada pels alemanys. Les autoritats franceses la conduïren al camp d'Argelers, del qual surt quan troba feina per tenir ànsia de porcs en una granja de la regió. D'aquesta manera, Mercedes arriba a Carcassonne.

El gener de 1943, Mercedes serà Paquita Colomer i entrarà a formar part de la 5ª Agrupació de Guerrillers Espanyols del Departament de l'Aude. Naturalment, és una activitat clandestina, ja que la seva activitat laboral pública és fer feina a les cuines de l'Estat Major de la GESTAPO. En poc temps, la dona obté el grau de sergent dels Francs Tireurs et Partisans de France.

A aquestes altures del relat segur que vostès ja es demanaran: i quina relació té amb Menorca, aquesta dona? Aquí volia arribar, a l'agrupació de la Resistència on actua, ja que és la mateixa en la que trobem Miquel Amantegui i Gabriel Mascaró, tots dos d'Es Castell. Mercedes participa en les accions de resistència juntament amb els menorquins. El 25 de maig de 1944, dotze membres d'aquell grup són capturats per gendarmes francesos i la GESTAPO, entre ells els menorquins Amantegui i Mascaró. Després d'uns dies resistint les tortures dels nazis i els seus col·laboradors francesos, els homes són conduïts al camp de Royallieu (Frontstalag 122) a Compiègne, i les dones al fort de Romainville.

El dia 14 de juny de 1944, homes i dones es tornaran trobar en el tren que els ha de conduir als camps d'extermini dels nazis, a Alemanya. Amb ells hi van cents de presoners espanyols. En la seva marxa cap al nord-est, el tren pateix un atac de l'aviació aliada. És aquella nit, entre foc de metralla i bombes, que el menorquí, Miquel Amantegui, pot fugir. L'altre menorquí, Gabriel Mascaró, Es Coix, que anava amb en Miquel, no pot. Tampoc no ho podrà fer Paquita Colomer. En la biografia de Miquel Amantegui (Llibre d'Exilis, 3) faig una reconstrucció d'aquella fugida. Esper rebre aviat les memòries de Paquita Colomer, on també es narra al detall aquell episodi, per fer-me una composició més completa de l'escena. Mentre Amantegui tornava entrar en la Resistència, Mascaró i Colomer arriben a Alemanya. Paquita entra a Sarrebrück, i després al camp de Ravensbrück, en un camp on hi ha tancades 140.000 dones, de les quals només cent són espanyoles. Hi fa quaranta dies i l'envien al Kommando

Hasag, a prop de Leipzig. És una concentració més petita de condemnades, són unes sis mil dones, i només vuit són espanyoles.

El matí del 14 d'abril, el nom de Paquita Colomer s'afegeix a la llista de transport a la cambra de gas. Ella jeu a la infermeria del camp de Leipzig-Schönefeld afectada per la escarlatina i la tuberculosi. Tanmateix, ningú no la va a cercar per portar-la al crematori. Aquest mateix dia, les tropes aliades americanes de la Segona Divisió d'infanteria entren al camp i alliberen els presoners. Ella és conduïda a França, l'internen a l'Hospital Bichat (París) i, el 27 de juliol de 1945, la desplacen en un tren hospital fins Carcassonne, on ha de participar com a testimoni en el judici contra René Bach, el seu torturador de la GESTAPO, que finalment serà condemnat a mort i afusellat. Malgrat que a Carcassonne hi té molts de companys en el combat contra el feixisme, entre ells no pocs menorquins, ella no hi quedarà. El 1947 coneix Medardo Iglesias, ex capità republicà de la Guàrdia d'Assalt de Madrid, també refugiat, i, amb ell, anirà a viure a Drancy, als afores de París. El 1949, malgrat el risc per la pròpia vida, tindrà el seu fill, Pablo, i el 1959, com a conseqüència de les tortures i captiveris, li llevaran un pulmó. Aquest mateix any rep la Légion d'Honneur del govern francès, així com la Medalla Militar, la Creu del Combatent Voluntari de la Resistència, i altres condecoracions. Malgrat tots aquests patiments, amb Paquita Colomer en el passat, Mercedes torna a la seva activitat militant: participa en organitzacions feministes, d'ajuda als emigrants espanyols, en associacions de víctimes del nazisme, escriu en nombroses publicacions, i fins i tot coordina un espai a Ràdio Espanya

Independent, estació Pirenaica. El 1967 publica a París, el llibre de memòries *Cárcel de Ventas*, amb pròleg de Marcos Ana. El 1968 participa en la creació del Partit Comunista de Galícia, amb Santiago Álvarez, Enrique Lister, i altres... El 1975, a la mort de Franco, Mercedes i Medardo tornen a Espanya i continua la militància política activa. El 1980 publica, en català, *El carretó dels gossos*, el seu testimoni de combatent i deportada, que el 2011 s'ha reeditat en castellà amb el títol *Destinada al crematori*. És en aquest llibre que Mercedes Núñez conta les accions d'aquella Agrupació de Guerrillers Espanyols a l'Aude, on també arriscaven la vida contra el nazisme menorquins com Amantegui i altres. El llibre hauria d'arribar a les biblioteques de Menorca. Mercedes Núñez mor a Vigo l'any 1986. El febrer de 2009, l'ajuntament de Vigo posà el seu nom a un carrer de la ciutat.

Aquest article no hauria estat mai escrit si no hagués parlat d'Amantegui amb motiu de la projecció de la pel·lícula *Una vida entre dos*, a Maó. Mercè la màgia d'internet, el fill de Mercedes, Pablo Iglesias, va recordar el nom d'Amantegui i es va preocupar de posar-se en contacte amb mi. A ell li interessa descobrir qui va ser aquell company de Resistència de sa mare, i a jo m'interessa saber quina és la visió que donen les memòries de Mercedes sobre Amantegui i Mascaró. Quan ho lligi ho contaré.

Nota: La fotografia que acompanya l'escrit ens l'ha cedit el fill de Mercedes Núñez, Pablo Iglesias. Té un extraordinari valor documental, ja que capta un moment en què Mercedes testifica en el judici contra el torturador René Bach, a Carcassonne, el juliol de 1945, pocs mesos després de sortir amb vida del camp d'extermini.

(Si tenen informació sobre l'exili menorquí del 1939 i la volen aportar al coneixement comú, es poden dirigir a bep.portella@gmail.com)